

A kiengesztelődés szentsége

I.

Egy jó szentgyónásra készülhetünk „távolabbi”, közvetett és „közelebbi”, közvetlen módon. Ezt a közvetett felkészülést végezzük minden este, amikor visszatekintünk napunkra, s feltesszük magunknak a kérdést: mennyire éltem ma Isten jelenlétében? Mennyire éltem a reggeli imában tett elhatározásom szerint? Volt-e olyan pillanat, amikor visszautasítottam Isten szeretetét? S ha emlékszünk ilyenre, bocsánatot kérünk érte Istentől. Ez a gesztus a távolabbi előkészület a szentgyónásra.

A közelebbi előkészületet a szentgyónásra való közvetlen felkészülés jelenti. A francia nyelvű liturgiában a pap arra hívja meg az imádkozó közösséget, hogy ismerje be bűnösségét: a szentmise kezdetén a bánatimában a magyar „én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem” kifejezések helyett a francia katolikusok így szólnak: „valóban bűnös vagyok”.

Helyes bűnbánatunk első lépése tehát annak felismerése és elismerése, hogy bűnösök vagyunk, és szükségünk van Isten irgalmára.

„Ha azt állítjuk, hogy nincs bűnünk, saját magunkat vezetjük félre” – írja Szent János apostol első levelében (1,8). Váci káplánként gyakran jártam a kórházba betegeket látogatni; bekopogtattam minden kórterembe, és megkérdeztem az ott fekvőket, szeretnének-e gyónni és áldozni. A betegek gyakran gúnyolódtak: Atya, nekünk nincsenek bűneink! Néha – visszaadva a fricskát – így reagáltam: De jó magának, árulja el, hogy csinálja? Én mindig küszködöm a bűneimmel, kíváncsi volnék a titkára!

A húsvétkor, karácsonykor szokásos gyóntatások idején a gyóntató papok gyakran olyan gyónásokat, amelyek a gyónó felkészületlenségéről árulkodnak. Mikor azt hallom valakitől, egy éve gyónt utoljára, s egyetlen bűne van: egyszer káromkodott; nem tudom, sírjak-e vagy nevessek, hiszen nincs olyan ember, aki egy év alatt csak egyetlen bűnt követne el. Legalább havonta érdemes letenni életünket Isten elé, megvizsgálni az utolsó gyónásunk óta eltelt időt, újrakezdeni, és kérni Isten irgalmát a folytatáshoz.

A gyónás ugyanis nem kellemetlen fogorvosi várószoba, olyan esemény, amelyre nagyon nehezen szánom rá magam, hanem a kiengesztelődés csodálatos ünnepe. A szentgyónásban elindulok, hogy lebontsam azt a válaszfalat, amely Isten és köztem húzódik: kiengesztelődöm Istennel, és kérem irgalmát.

Jézusnak azért volt nehéz dolga a farizeusokkal, mert nem ismerték be, hogy bűnösök. Napjainkban sincs ez másképp: Jézus számára gyakran nem a bűnösök, hanem a legelkötelezettebb hívők okoznak fejtörést, akik azt mondják magukról: nincs bűnünk. Nem egyszer sértődtek már meg rám a gyóntatószékben, mikor egy-egy, a fent említetthez hasonló gyónás után azt válaszoltam az illetőnek, nem tudom feloldozni. Hiszen feloldozni csak a bűneit megvalló és bűnbánatot tartó gyónót lehet.

Gyakran kérdezik: miért gyónnám meg bűneimet egy papnak, aki ugyanúgy bűnös, mint én? Miért nem bánhatom meg bűneimet „négy szemközt”, csak Isten előtt? A válasz nagyon egyszerű: Jézus így kérte, amikor ezeket mondta: „*Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, s akinek megtartjátok, az bűnben marad*” (Jn 20,23). Papként az ember nem kíváncsi a másik ember bűnére – hiszen én is lehetnék a másik oldalon, ugyanazokat a bűnöket gyónhatnám én is, mint az éppen nekem gyónó. Szent Ágoston mondja: amikor a pap gyóntat, Krisztus gyóntat, s amikor a pap miséz, Krisztus miséz. A gyóntatószékbe lépve a pap helyén maga Krisztus ül; s kell, hogy maga a pap is megrendülten hallgassa a gyónást, nem ítélőbíróként. Mikor odajött hozzám valaki, és azt mondta, ötven éve nem gyónt már, nem szidást kapott, hanem örömet: nagy öröm lehet Isten Országában, hiszen Ő már ötven éve várta, hogy eljőjjön hozzá, és letegye elé a bűneit! A gyóntatószék nem más, mint az atyai ház, ahova Isten hazavár, és nem kérdez semmit, csak átölel; magához von, mint a tékozló fiút. Ez minden szentgyónás lényege: „*felkelek, és Atyámhoz megyek*” (vö. Lk 15,18a), szeretnék kiengesztelődni vele, és helyreállítani kapcsolatunkat, amelyet megsebzett a bűn. A Katolikus Egyház Katekizmusa az egyházatyákra hivatkozva úgy beszél a bűnbocsánat szentségéről, mint „*második mentődeszkáról a kegyelem elvesztésének hajótörése után*”¹

Előfordulhat, hogy valaki számára különös nehézséget jelent a gyónás. Ha így is van, izzítsuk fel magunkban a vágyat egy jó szentgyónás, az Istenhez való visszatérés iránt! Írjunk egy imát Jézusnak, amelyben elmondjuk neki a gyónással kapcsolatos aggodalmainkat és kérdéseinket, s tegyük azokat az Úr lába elé. Kérjük Őt, hogy segítsen világosan látni! Nemcsak a mi vágyunk ez, de a mi Urunk vágya is. Akinek könnyebben megy a gyónás, aki át tudja érezni általa a kiengesztelődes ünnepét, az adjon hálát ezért!

Biztos vagyok benne, hogy mindannyian átérettük már egy-egy súlyos tett terhét és a megbánást. Nagyon felszabadító érzés tudni, hogy a szentgyónás lehetőség arra, hogy letegyük a terheket és újrakezdjük. A nap sohasem látja árnyékát: Isten sem tesz soha szemrehányást, Őt nem a bűneink érdeklik, egyedül csak az, hogy megülje velünk a kiengesztelődes ünnepét.

Isten gyermekei vagyunk – a bűn épp ezt az istengyermeki életet sebzi meg bennünk; sőt a halálos bűn akár tönkre is teheti. Ha tehát halálos bűnbe estünk, ne maradjunk meg benne! Amint lehet, siessünk, tegyük le életünket Isten elé és kezdjük újra. A súlyos bűnöket azért nevezzük halálos bűnöknek is, mert azok a lélek halálát okozzák, elfordítják Istentől.² Számos gyónást láttam már, amely után a gyónó valósággal a föld fölött lebegve, örömkönnyeket hullatva lépett ki a gyóntatószékből, mert megtapasztalta Isten irgalmát és megbocsátó szeretetét.

A gyóntatószék veszélyét jelentheti, hogy az ott végzett gyónások könnyen futószalagszerűvé válhatnak. Annak érdekében, hogy elkerüljük ezt a veszélyt, fontos, hogy alaposan felkészüljünk a szentgyónásra. Kérhetünk időpontot is plébánosunktól.

¹ Trienti Zsinat, 6. sessio: Decretum de iustificatione c. 14: DS 1542; vö. Tertullianus: De paenitentia 4, 2: CCL 1. 326 (PL 1, 1343).

Idézi: KEK, 1446.

² vö. KEK, 1855.

A teológia kétféle megtérésről beszél. Az első megtérés során az ember élete egy adott pontján döntést hoz arról, hogy Istenhez akar tartozni, hogy Jézus Krisztus jelenti életének egyetlen célját és magyarázatát. Enélkül nincsen kereszténység. A megtérés másik típusa pedig a mindennapi újrakezdés, a „felkelek, és Atyámhoz megyek” attitűdje. Ahogy igaz az Egyházra: „*Ecclesia semper reformanda*”, azaz: az Egyház mindig megújulásra szorul, úgy folyamatos az ember Krisztushoz térése is. A megtérés nem külsődleges jegyek, tulajdonságok változásáról szól: szükséges hozzá a szív megtérése, a bánat, az Istenhez térés utáni vágy. Ennek hiányában olyanok maradunk, mint a farizeusok, akik megrekedtek a külső szabályok betartásában. Gyakran mi is megállunk ennél az ószövetségi hitnél: megelégszünk a törvények betartásával. Ebből születik a megállapítás: hiszen nekem nincsen bűnöm! Az ilyen ember nem akar egész szívvel Krisztushoz tartozni, pusztán csak törvényt teljesít.

Az átalakulás azonban belül, a szív mélyén kezdődik el, s az ehhez kapcsolódó külsődleges változások csak járulékos elemek. Kérnünk kell a Szentlelket, hogy vezessen el a szív megtérésére, adjon meg a vágyat az Istennel való megsebzett kapcsolat megújítására, gyógyítására. Isten mindig előbb lép, mint mi. Ha megszületik bennem a vágy egy mély gyónás iránt, az már a Szentlélek hangja a szívünkben.

II.

Egy jó gyónás mindig helyreállítja azt a megsebzett kapcsolatot, amelyet a bűn okoz az ember életében; felszabadít és egy új kezdet lehetőségét kínálja fel. Jézus Krisztus testünk és lelkünk egyetlen Orvosa. Ő az, aki gyógyítja testünket az orvos keze által, bekötözi a gyóntatószékben lelkünk sebeit, amelyeket a bűn okozott.

A gyónásban kapott elégtétel nem elegendő arra, hogy jóvátegyen minden kárt és meggyógyítson minden sebet, amelyet a bűnnel okoztunk felebarátainknak. Az elégtétel egyfajta vezeklés, amely a bűn jóvátételére irányul.

A gyerekeknek így szoktam magyarázni ezt a hittanórán:

Épp rosszkedvűen sétálok az utcán, meglátom a házatokat, és bedobom kövel az ablakot. Ugye, ez nem szép dolog? S akkor kiszaladsz az utcára, és mérgesen számon kéred rajtam, amit tettem. Megbánom, hogy kitörtem az üveget, és bocsánatot kérek. Te elfogadod a bocsánatkérést, de elmondod, hogy a betört ablakot ki kell cserélnünk. Kihívjuk az üveget, aki kicseréli az ablaktáblát, de a munka és az anyag költségét nekem kell megfizetnem.

Ugyanígy történik ez a bűnnel is: az okozott kárt meg kell térítenünk. Az elégtétel jelképes tett erre, amely nem gyógyítja feltétlenül egészen és közvetlenül a sebet, amelyet a bűn ejtett. Az okozott kárt az elkövetőnek kell jóvátennie.

Minden gyónásban érdemes tehát választanunk tehát egy *saját* elégtételt, amely segít jóvátenni az elkövetett bűnt. Válasszunk ki egy jófeltételt, amelyet törekszünk majd megvalósítani a következő gyónásig – ez a jófeltétel alapja legyen a szándék, hogy jóvátegyük azokat a bűnöket, amelyeket letettünk Isten elé. Például amikor a gyónásban az

imaéletünk hiányosságairól beszélünk, elhatározhatjuk, hogy a következő gyónásig az imádságot helyezzük életünk középpontjába. Egy hónap múlva, a következő gyónás alkalmával, a felkészülés során tekintünk vissza erre a jófeltételre is. Sikert-e életre váltanunk az elhatározást?

A megtérésre a bűnbánat vezeti el az embert. Az evangéliumban láthatjuk Péter és Júdás, e két nagyon különböző ember bűnbánatát. Mindketten bünt követnek el: Péter megtagadja, Júdás elárulja Jézust. Péter „*keserves sírásra fakad*” (Lk 22,62), Júdás kétségbeesik bűnei láttán. Világosan láthatjuk, hogy Péter magatartása bizonyul helyesnek. Amikor rájövök, hogy súlyos bünt követtem el, megengedhetem magamnak a sírást, és új életet meríthetek Jézus tekintetéből. Nem adhatom át magamat a kétségbeesésnek: a bánat után Jézus erejéből kezdek új életet.

Nem tudunk elkövetni olyan bünt, amelyet Isten ne tudna és ne akarna megbocsátani. Ő mindig hazavár minket az atyai házba. A szentgyónás egyik legfontosabb momentuma a vágy és az erős elhatározás arra, hogy szakítunk a bűnnel és a bűnre vezető alkalmakkal. Gyakori kérdése ez a gyónásoknak. Van, aki gyónásában ezt mondja: nem járok misére. Ilyenkor meg szoktam kérdezni: van-e Önben vágy arra, hogy változtasson ezen? Negatív válasz esetén nem tudom feloldozni a gyónót, hiszen nincs meg benne a vágy a megtérésre, arra, hogy szakítani fog a bűnnel.

Szintén gyakran visszatérő kérdés a gyónásokban – elsősorban fiatalok esetében – az együttélő párok helyzete. Eljön gyónni egy fiatal férfi, és elmondja, hogy komoly párkapcsolatban él barátnőjével, és együtt élnek. Ebben az esetben meg kell kérdeznem: megvan-e benned a vágy arra, hogy Isten szerint élj ebben a kapcsolatban? Ha a gyónó negatív választ ad, ismét csak nem tudom feloldozni, hiszen nem tudja megígérni a jóra való törekvést. Enélkül lehetetlenné válik a bűnnel való szakítás, hiszen az ember nem szolgálhat egyszerre két Istennek. Választhatom Istent és választhatom az ellenséget; – Szent Ignác szóhasználatával élve – a két tábor, Isten tábora és a sátán csürhéje szemben áll egymással. Döntetnünk kell tehát! Nem mehetünk el gyónni anélkül, hogy ne döntöttünk volna Isten mellett. Itt természetesen nem arról van szó, hogy soha többé nem fogom elkövetni a meggyónt bünt – a lényeg, a középpont annak ígérete, hogy kerülni fogom a bünt és a bűnre vezető alkalmakat.

Az emberi szív nehézkes, gyakran megkérgesedett. A bűnbocsánat szentsége az, ami visszaállítja az emberi szív finomságát, nyitottságát a kegyelem felé.

A Szentlélek szerepe elengedhetetlen a szentgyónásban. Felkészülésünk kezdetén hívjuk Őt, kérjük tőle világosságot és nyitottságot, hogy felismerjük és beismerjük bűneinket. A Szentlélek ugyanígy jelen van az egész gyónás során: a pap, onnantól kezdve, hogy a gyónó belép a gyóntatószékbe, folyamatosan imádkozik a Szentlélek megvilágosító kegyelméért a gyónó számára.

A bűnök között megkülönböztetjük a halálos, súlyos és a bocsánatos bűnöket. A halálos bűn elszakít Istentől, elvágja a „köldökzsinórt”, amely Istenhez kapcsolja az embert, és a lélek halálát okozza. Ez tehát a bűnök megkülönböztetésének alapja. A vasárnapi szentmise

elmulasztása azért halálos bűn, mert láthatóan fontosabbá vált valami Istennél az életünkben. S ha bármi fontosabbá válik életünkben Istennél, az már lelkünk betegségéről és a bűnről árulkodik. Más kérdés természetesen a testi betegség: ha emiatt mulasztottunk szentmisét, nem beszélhetünk bűnről.

Ne maradjunk meg a halálos bűnben! Ha vasárnapi misét mulasztottunk, a következő vasárnap első dolgunk legyen a gyóntatószék elé állni. Gyakran indokolják a vasárnapi szentmise elmulasztását azzal, hogy ismerősök, rokonok érkeztek hozzájuk látogatóba. Ez azonban csak azt jelzi, hogy az érkező vendégek fontosabbak számomra Istennél. Vegyünk példát Batthyány-Strattmann Lászlóról! A hozzá látogatókat magával vitte a kápolnába szentmisére és rózsafüzért imádkozni – függetlenül attól, hogy hívők voltak-e vagy sem. Ha ugyanis tisztelték a vendéglátót, tiszteletben tartották mindazt, ami fontos számára. Mások azt mondják: nem tudtam szentmisére menni, mert meg kellett látogatnom egy beteget a kórházban. Ez az indoklás sem több ürügynél: ha csak magamat vittem a betegnek, azzal üres maradt a keze. Csak akkor tudom Krisztust adni az embereknek, ha én magam is belőle élek. Isten nem sokadlagos helyen akar állni az életünkben – az övé az első hely!

Súlyos bűn az is, ha elnézem a másik ember bűnét. Mára már szinte nincs olyan jegyespár, aki ne együttélésből jönne az esküvőre. Az a szülő, aki befogadja házába a fiatal párt, és elnézi együttélésüket, bűnrészes; ugyanúgy a súlyos bűn állapotában van, mint az együtt élő fiatalok. Természetesen más esetről beszélünk, ha a szülő nem tud tenni semmit a szülői házból elköltözött fiatalok együttélése ellen – hiszen ekkor cselekvési lehetőségein kívül esik a kérdéses helyzet, így nem tekinthető bűnrészesnek.

Mivel a súlyos bűnök valóságosan elszakítanak Istentől és a lélek halálát okozzák, Egyházunk azt kéri tőlünk, hogy ezeket szám szerint és pontosan gyónjuk meg. Nemcsak a gyilkosság halálos bűn: „ölni” szavainkkal, sőt tekintetünkkel is tudunk.

A halálos bűn lejtő, amelyen csak Isten kegyelméből fordulhatunk vissza. Az ember, aki elhagyja a gyónást, később a szentmisét fogja elhagyni, majd az imádságot, végül magát Istent. A halálos bűn egyik biztos jele, ha nem merünk Krisztus szemébe nézni; érezzük: valami nincs rendben az életünkben. A gyónás arra hív meg, hogy rendet tegyünk, hogy beengedjük életünkbe a Szentlelket, s visszakapjuk tőle életerőnket, életkedvünket. Merjünk Krisztus szemébe nézni, úgy, ahogy Péter tekintete is találkozott Jézus tekintetével.

Kérjük Istent, hogy mindannyiunk számára új fényben mutassa meg a kiengesztelődés szentségét, tegye azt méltó helyére életünkben, felkínálva általa számunkra a megtérést, a visszatérést az atyai házba, a boldogság házába.

III.

„Jézus a hegyi beszédben így szólt tanítványaihoz: »Nektek, akik hallgattok engem, ezt mondom: Szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót azokkal, akik gyűlölnek titeket. Azokra, akik átkoznak titeket, mondjatok áldást, és imádkozzatok rágalmozítóikért. Ha arcul üt valaki,

tartsd oda a másik arcodat is. Annak, aki elveszi köntösöd, add oda a ruhádat is. Mindenkinek, aki kér tőled, adj, és aki elviszi, ami a tied, attól ne kérd vissza. Úgy bánjatok az emberekkel, ahogy szeretnétek, hogy veletek is bánjanak. Mert ha csak azokat szeretitek, akik titeket is szeretnek, milyen jutalmat várhattok érte Istentől? Hisz a bűnösök is szeretik azokat, akik őket szeretik. Ha csak azokkal tesztek jót, akik veletek is jót tesznek, milyen jutalmat érdemeltek? Hisz ezt a bűnösök is megteszik. Ha csak a visszafizetés reményében adtok kölcsönt, milyen hálára számíthattok? A bűnösök is kölcsönöznek a bűnösöknek, hogy ugyanannyit kapjanak vissza. Szeressétek inkább ellenségeiteket: tegyetek jót, adjatok kölcsön, és semmi viszonzást ne várjatok. Így nagy jutalomban részesültök, és fiaitok lesztek a Magasságbélinek, hisz ő is jóságos a hálátlanok és a gonoszok iránt. Legyetek tehát irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas.

Ne mondjatok ítéletet senki fölött, s akkor fölöttetek sem ítélnétek. Ne ítéljetek el senkit, s akkor titeket sem ítélné el. Bocsássatok meg, és nektek is megbocsátanak. Adjatok, és akkor ti is kaptok. Jó, tömött, megrázott és túlcorduló mértékkel mérnek öletekbe. Mert amilyen mértékkel ti mértek, olyannal mérnek majd nektek is.» (Lk 6,27-38)

Az Istennel való kiengesztelődés elválaszthatatlan az Egyházzal való kiengesztelődéstől, hiszen az Egyház kínálja fel a bűnbocsánat szentségét, közvetítve Isten irgalmát és megbocsátó szeretetét. A bűnbocsánat elnyeréséhez azonban elengedhetetlenül szükséges az igaz bűnbánat, a bűnök megvallása és a kapott elégtétel elvégzése, valamint a vágy és a szilárd elhatározás arra, hogy szakítunk a bűnnel és a bűnre vezető utakkal.

A fenti evangéliumi szakaszban Jézus a megbocsátásról beszél. „*Szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót azokkal, akik gyűlölnék titeket*” (Lk 6,27). Miért mondja ezt nekünk Jézus? Hiszen mindez ellenkezik az ember természetével: általában – az ösbűn következményeként – nehezünkre esik szeretni azokat, akik megbántottak bennünket vagy kárt okoztak nekünk. Jézus azonban valami teljesen újra hív. Jézus Galileában mondja el mindezeket: abban a Galileában, ahol Jézus kora előtt felkelés tört ki a rómaiak ellen, akik galileaiak ezreit feszítették keresztre. Jézus azokat az embereket tanítja a megbocsátásra, akik lelke tele van bosszúállással. Jézus ma minket tanít erre: „*Ha arcul üt valaki, tartsd oda a másik arcodat is. Annak, aki elveszi köntösöd, add oda a ruhádat is*” (Lk 6,29). Ő mindig az örök élet és a szabadság távlatán keresztül szemléli az életet, s minket is erre tanít. Lássuk Jézus szemével a világot! Egy alkalommal nagy vitába keveredtem valakivel, s éreztem, hogy következő találkozásunk alkalmával veszekedéssé fajul majd a dolog. A találkozás előtt hosszan imádkoztam azért, hogy azzal a szeretettel láthassam ezt az embert, ahogyan Isten látja őt. Bár találkozásunk a várt, feszült módon indult, bennem végig végtelen nyugalom uralkodott, s végül szeretettel, békességben váltunk el. Az ember első reakciója gyakran a bosszú, a visszaütés, ám Jézus a háborúk világában a béketeremtésre hív bennünket.

Ki az én ellenségem? A gyógyulás első lépése „ellenségeink” felismerése és néven nevezése. Mindannyiunknak vannak „nehéz emberei” – akár a családban, akár munkahelyünkön, akár szomszédaink között. Gyakran nehéz bevallanunk magunk előtt is, hogy egy-egy kellemetlen embert nemcsak elviselnünk nehéz, de ahol csak lehet, el is kerüljük a vele való találkozást, akit ha meglátunk, összeszorul a gyomrunk. Kicsit olyan ez, mint ahogy egy alkoholistának is

be kell ismernie függőségét – s ez a beismerés már az első lépés a gyógyulás felé. A második lépés mindkét esetben annak kimondása, hogy egyedül, a maga erejéből nem tud meggyógyulni. Nekünk is szükségünk van Isten segítségére!

Egy alkalommal gyónni ment egy fiatal lány. Miután elvégezte gyónását, a pap mintha érezte volna, hogy valamit még nem mondott el. Egy hirtelen indíttatástól vezérelve rákérdezett a lány szüleivel való viszonyára, s ekkor a gyónóból kirobbant: gyűlölöm az apámat! A gyóntató megkérdezte: akarsz-e neki megbocsátani? A lány elbizonytalanodva válaszolt: meg akarok bocsátani neki, de úgy érzem, képtelen vagyok rá. Jézus azonban nem kér többet tőlünk! Első lépésként éppen elég a szándék a megbocsátásra. Érzelmekért nem vagyunk felelősek, ám akaratunkért, akaratunk tetteinkért igen; így az első lépés éppen az, amit a történetben szereplő lány is megtett: ha nem is tud, de *akar* megbocsátani. Ha Jézus kezébe tesszük a helyzetet – keltsen bennünk bármennyire kellemetlen érzelmeket is –, Ő segíteni fog a megbocsátásban, s ezzel máris elindultunk a gyógyulás útján.

Egy nőt hamis tanúzás miatt zártak börtönbe. Mikor a börtönlelkész meglátogatta, s elmesélte történetét, egy ponton így szólt: soha nem fogok megbocsátani ennek az embernek, de minden nap imádkozom érte. Ez a megbocsátás harmadik szakasza: imádkozni azért, aki fájdalmat okozott nekünk. Az ima nem marad eredménytelen: hatással lesz ránk is, és arra is, akiért imádkozunk. A fal, amely a harag miatt köztem és a másik ember, illetve köztem és Isten között feszül, lassan stabilitását veszti és leomlik.

A ruandai mészárlások idején megkérdeztek valakit, akinek kiirtották az egész családját:

- Szereted a tieidet?

A válasz egyértelmű volt:

- Természetes, hogy szeretem őket.
- Mit gondolsz, mit kérnének most tőled? Azt, hogy bocsáss meg. Ha igazán szereted őket, megbocsátasz gyilkosaiknak.

Az imádságban nemcsak néven nevezzük ellenségeinket, de le is mondunk a bosszúról, és Isten irgalmába helyezzük őket.

Nem szabad belenyugodnunk abba, hogy vannak nehéz emberek körülöttünk – felelősséget kell vállalnunk akaratunkért és szándékainkért, nem alkudhatunk meg bűneinkkel. A kiengesztelődés szentségében megkapjuk a kegyelmet arra, hogy elinduljunk a megbocsátás útján.

„Tegyetek jót, adjatok kölcsön, és semmi viszonzást ne várjatok” (Lk 6,35). Jézus szavai ismét ellenkeznek az emberi alaptermészettel, amely viszonzást vár jótetteiért. A minap egy fürdőben egy alig egyéves kisgyermeket láttam fürdeni szüleivel – ő maga láthatóan nem élvezte a vizet, ám szülei annál inkább. Láttam rajta, hogy teljesen kiszolgáltatott, egyetlen biztonságot szülei jelentettek számára. Amikor Jézus azt kéri tőlünk, ne ragaszkodjunk sem a

pénzünkhez, sem ruhánkhoz vagy más vagyunkhoz, ugyanezt a ráhagyatkozást várja tőlünk.

Egy édesanya elhatározta, hogy a nagybőjtben nem fog megsértődni semmin. Bevallotta, hogy a böjti időszak végéhez közeledve már igencsak jólesett volna egy kiadós sértődés... Hasonló elhatározásokat tehetünk mi is az ellenszerezettel kapcsolatban. Imádkozzunk ellenségeinkért, nehéz embereinkért, engedjünk el sebeket, megbántódásokat, és hagyatkozzunk egészen Isten irgalmára. A medjugorje-i Szűzanya nem véletlenül kérte, hogy péntekenként böjtöljünk kenyéren és vízen: együk a szegények eledelét, s váljunk általa mi magunk is szegényekké.

Együtt szabadult két cellatárs az auschwitz haláltáborból. Egyikük kész volt a megbocsátásra, a másikuk azonban nem. Húsz év múlva ismét Auschwitzban jártak, hogy együtt emlékezzenek. A megbocsátásra kész egykori fogoly így szólt társához: örökre fogoly akarsz maradni? Jézus kinyitotta a cellád ajtaját, de mindaddig fogoly maradsz, amíg képes nem leszel a megbocsátásra.

Jézus ma mélyebb boldogságra, mélyebb megbocsátásra hív bennünket. Válaszoljunk hívására!

IV.

„Jézus a Szentlélektől eltelve elment a Jordántól, s a Lélek ösztönzésére a pusztába vonult negyven napra. Itt megkísértette a sátán. Ezekben a napokban nem evett semmit sem, de végül is megéhezett. Ekkor így szólt hozzá a sátán: »Ha Isten Fia vagy, mondd ennek a kőnek, hogy váljék kenyérré! « De Jézus ezt felelte: »Írva van, nemcsak kenyérral él az ember. « Erre a sátán fölvezette egy magas hegyre, és egy szempillantás alatt megmutatta neki a földkerekség minden országát. »Mindezt a hatalmat és dicsőséget neked adom – mondta –, mert hisz én kaptam meg, és annak adom, akinek akarom. Ha leborulva hódolsz előttem, az mind a tied lesz." Jézus elutasította: »Írva van: Uradat, Istenedet imádd és csak neki szolgálj!« Ekkor a sátán Jeruzsálembé vitte, a templom párkányára állította és így szólt: »Ha Isten Fia vagy, vedd le magad innét! Hisz írva van: Angyalainak parancsolta felőled, hogy oltalmazzanak, és: Kezükön hordoznak majd, nehogy kőbe üsd a lábad.« De Jézus ezt válaszolta: »Az is írva van: Ne kísértsd Uradat, Istenedet! « Miután a sátán minden kísértést végbevitt, egy időre elhagyta Jézust." (Lk 4,1-13)

Egyházunk valamennyi parancsa az emberért van: az embert védi a veszélyektől, gyakran az önmaga okozta veszélyektől is. Így tehát fontos szentgyónásainkat és egész életünket Isten szeretetének szemszögéből látnunk.

Képzeljünk el egy hágót, egy szűk ösvényt, amelynek útját egy óriási szikla vagy sok apró kő zárja el. Bizony, egyik akadályt sem könnyű legyőznie annak, aki át akar haladni ezen az

úton. Nincs ez másképp az ember életével sem: mindegy, hogy egyetlen súlyos teher, vagy sok apró bűn zárja el az Isten felé vezető utat.

Az apró „kavicsok” közé tartoznak azok a „valláspótlékok” is, amelyeket gyakran választunk az élő Isten helyett. Ez nem egyszer akkor történik meg, amikor az ember nemet mond Istenre, ám az igény az abszolútum, a természetfölötti iránt továbbra is ott él a szívében. Ekkor lépnek előtérbe a „bóvlik”, a valláspótlékok, virágozni kezd a mágia, a tenyérjósítás, a horoszkópok. Ezeket az eszközöket arra használjuk, hogy betöltsük vele életünkben azt az űrt, amelyet Isten hiánya okoz. A horoszkópok, a csillagképek vizsgálata, a szellemidézés fokozatosan kiszorítja életünkben Isten. A Katolikus Egyház Katekizmusa ezt tanítja a mágiáról és a jövendölésről: *„Isten föltárhajta a jövőt prófétái vagy szentjei előtt. Mindazonáltal az igazán keresztény lelkület a jövő tekintetében bizalommal ráhagyatkozik a Gondviselés kezére, és nem táplál semmiféle egészségtelen kíváncsiságot ez irányban. A meggondolatlanság a felelősség hiányát hozhatja létre.”*³

Számos keresztény hisz a reinkarnációban. Ha azonban közelebbről is megvizsgáljuk e fogalmat, láthatjuk: a reinkarnáció azonosítja Isten a világmindenséggel. Ha azonban azonos vele, nem tud szeretni. A Szentírás ezzel szemben kimondja: Isten személy – szerető, érző, végtelenül gyöngéd Atya. A reinkarnáció tana szerint az ember életét egy személytelen törvény, a karma irányítja. A Biblia ezzel szemben a Gondviselés létét tanítja: az ember nem kiszolgáltatott lény, Isten a tenyerén hordozza és végtelenül szereti őt. A reinkarnáció azt is tanítja, hogy Jézus nem több mint egy megvilágosodott szellem. A Szentírás tanítását azonban mindannyian ismerjük: Jézus Krisztus a második isteni személy, valóságos Isten és valóságos ember. A Biblia nem ismeri a reinkarnációt. Jézus így fordul a jobb latorhoz: *„Bizony mondom neked, még ma velem leszel a mennyben”* (Lk 23,43); nem beszél tehát halál utáni megváltozott létmódokról...

A sátánhoz való fordulás, a halottidézés, az amulettek, a horoszkópok, az asztrológia, a tenyérjósítás, a kártyavetés és a különböző jövendölések által az ember arra törekszik, hogy hatalmas legyen az idő, a történelem és végső soron az élet felett. Ezek a praktikák ellentmondanak annak a szerető félelemmel teljes imádatnak, amellyel egyedül Istennek tartozunk. A mágia, az okkultizmus és a spiritizmus különböző fajtái, amelyek azt állítják, hatalmuk van az élet fölött, súlyosan vétenek a hit erénye ellen.

A Szentírás százötven helyen tiltja az ezeket a valláspótlékokat, amelyek Isten helyére furakodnak az ember életében. Nagyon közel állnak ezek a cselekedetek az ösbűnhöz: az ember fellázad Isten ellen, olyan akar lenni, mint Ő. A hit eltorzul, s már szinte alig vesszük észre, hogy a hit hiányából fakadó pótcselekvés bűn.

A hívő ember tudja és hiszi azt, hogy az élet a fogantatás pillanatában kezdődik, s azt a halál pillanatáig védenünk kell. Amikor az egyház ellenzi az abortuszt és az eutanáziát, azt az emberért teszi. A Katolikus Egyház Katekizmusa így figyelmeztet: *„Az emberi életet*

³ KEK, 2115.

fogantatása pillanatától feltételek nélkül tisztelni és védeni kell. Az emberi lény személyi jogait létének első pillanatától fogva el kell ismerni, ezek közé tartozik minden ártatlan lény sérthetetlen joga az élethez. (...)

A formális együttműködés az abortuszban súlyos bűn. Az Egyház ezt az emberi élet ellen elkövetett bűntényt egyházi büntetésként kiközösítéssel sújtja.”⁴ A gyónás által azonban ezeket a terheket is letehetjük. Korábban nem minden pap adhatott feloldozást az abortusz bűne alól, ez kizárólag a püspökök és az általuk kinevezett papok számára volt fenntartva. Noha mára már minden pap adhat feloldozást ez alól a bűn alól, tudatában kell lennünk e tett súlyosságának.

A fenti kategóriába tartozik a gyermekáldás elleni védekezés is. Egy, A Család Pápai Tanácsa által kiadott dokumentum így nyilatkozik erről: *„Mivel a fogamzásgátlás közvetlenül ellenkezik az élet továbbadásával, elárulja és meghamisítja azt az odaadó szeretetet, mely a házastársi egyesülés sajátja: »manipulálja az odaadás teljességét«, és ellenkezik Isten szeretetének a házastársakra vonatkozó tervével.”⁵ Az Egyház azon tanítását, amely szerint a fogamzásgátlás – mint természetlenné tett aktus – bűnös cselekedet, változatlanul tekintjük. A fogamzásgátlás ugyanis súlyos véttség a házassági tisztaság ellen, ellentmond mind az élet továbbadásának, mind a házastársak kölcsönös odaadásának. Megsebzí igaz szeretetünket, és tagadja Isten szuverén hatalmát az élet továbbadása fölött. Hasonlóképpen súlyos bűn a különféle abortív szerek alkalmazása, amelyek megakadályozzák a megtermékenyített petesejt beágyazódását, egészen az élet kezdetén beálló abortuszt okozva ezzel.*

Napjaink keresztény emberének legnagyobb bűne az, ha megalkuszik a bűnnel, ha méricskélve egyensúlyoz bűn és „szabadság” között. Az Egyház nem moralizál vagy büntet a bűnnel kapcsolatban, hanem sokkal inkább az igazi szabadságra, az Isten szándéka szerinti életre, a szentgyónás által pedig meghív a kiengesztelődésre hív meg. Olyan lehetőség ez, amely mindannyiunk számára nyitva áll, s csak rajtunk múlik, élünk-e vele. Ha merjük Istent választani, életünk tengelye is helyrebillen.

Mit kell tennünk? Első lépésként *nemet mondani* a bűnre, majd *igent mondani* Istenre. Ha így teszünk, megtapasztaljuk életünkön az áldást, amelyet a mi Urunk készített számunkra.

V.

„Abban az időben: Jézus kiválasztotta Pétert, Jánost és Jakobot, és fölment velük a hegyre imádkozni. Míg imádkozott, arca teljesen átváltozott, ruhája pedig hófehéren ragyogott. S íme két férfi beszélgetett vele: Mózes és Illés. Megdicsőülten jelentek meg, és haláláról beszélgettek, amelyet Jeruzsálemben kell majd elszenvednie. Pétert és társait elnyomta az álom. Amikor fölébredtek, látták dicsőségét és a mellette álló két férfit. Azok már épp menni készültek. Péter akkor így szólt Jézushoz: »Mester, jó nekünk itt lennünk! Hadd csináljunk

⁴ KEK, 2270., 2272.

⁵ Család Pápai Tanácsa: A gyóntató atyák vademecuma a házassági erkölcs néhány kérdésében. Ford. Diós István. 1999.

három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet.« Nem tudta ugyanis, hogy mit mondjon. Közben felhő támadt és beborította őket. A felhőben félelem szállta meg őket. A felhőből szózat hallatszott: »Ez az én választott Fiam, őt hallgassátok.« Miközben a szózat hangzott, Jézus ismét egyedül volt. Ők pedig hallgattak, és senkinek sem árultak el semmit abból, amit láttak.» (Lk 9,28-36)

Ebben az evangéliumi szakaszban Jézus színeváltozásának történetéről olvasunk. Jézus – mint mindig – felmegy a hegyre tanítványai kíséretében, hogy imádkozzék. Gyakran láthatjuk ezt tőle: az evangélium tanúsága szerint Jézus nem egyszer az egész éjszakát az Atya imáadásában tölti. Egyes szentírástudósok úgy magyarázzák ezt a szakaszt, mint amelyben Jézus az Atya akaratával találkozik, teljesen eggyé válva vele – s ezt a teljes igent kimondva ragyog rajta át az Atya dicsősége. Ez tehát Jézus imádsága. Amikor imádkozni tanulunk, tanuljunk Jézustól, aki egészen eggyé tudott válni az Atya akaratával! Ha teljes szívvel imádkozunk, a mi arcunkon is átragyoghat Isten dicsősége, ahogyan láthatóvá vált Jézus arcán is.

Minden vasárnap Tábor-hegy mindannyiunk számára, amikor tanítványként találkozhatunk Jézussal. Az apostolokon gyakran értetlenséget, szinte ügyetlenséget tapasztalunk: Péter láthatóan nem tudja, mitévő legyen, még azt is felajánlja, hogy sátrat készít Jézusnak, Mózesnek és Illésnek. Mi is gyakran maradunk földi gondjaink közepette – épp akkor, amikor Isten legnagyobb titkait osztaná meg velünk.

Tükröződik-e a színeváltozás dicsősége rajtunk, miután részt vettünk a vasárnapi szentmisén? Hatol-e létünk mélyéig az ünnep? Így válunk a hétköznapokban is „színeváltozott emberekké”. Meg tudjuk-e örizni életünk „Tábor-hegyeinek” örömét?

E Tábor-hegyi jelenet arra tanít bennünket, hogy miképpen fogadhatjuk el Isten akaratát akkor is, ha az nehéz számunkra – ahogy Jézus számára sem volt könnyű a kereszthalál vállalása, ám mégis örömmel, ragyogva fogadta mint a mennyei Atya akaratát.

Isten akaratának elfogadása helyett, gyakran szívesebben állítanánk inkább szolgálatunkba Őt. Kihasználjuk, kívánságainkat teljesítő gépnek tekintjük Istent; felháborodunk, megtagadjuk Őt, ha nem kapjuk meg, amit kértünk. Hasonló magatartást láthatunk Péter apostolon is, aki megvallja Jézust, majd mikor a Mester a szenvedésről és a keresztről kezd beszélni vele, Péter hátralép: „*Isten mentsen, Uram! Ilyesmi nem történhet veled*” (Mt 16,22). Péter nincs ott a kereszttel sem – nem tud mit kezdeni a gyenge Jézussal. Ezzel szemben Mária, aki már találkozott Jézus gyengeségével, kiszolgáltatottságával, ott marad a kereszttel.

Gondoljuk át: mennyire haszonelvű a mi istenképünk? Mikor használjuk Istent arra, hogy kiszolgáljon bennünket?

„*A felhőből szózat hallatszott: »Ez az én választott Fiam, őt hallgassátok«*” (Lk 9,35). Vizsgáljuk meg imádságunkat a mennyei Atya szózata fényében. Képes vagyok-e hallgatni Jézust, vagy inkább én veszem át a szót, mikor vele beszélgetek? Tapasztalatom szerint ritkán hallgatjuk meg Istent, s ha kérdezzük is tőle, ritkán várjuk meg válaszát.

A húsvétal, a feltámadással új világ veszi kezdetét: engedjük, hogy minden vasárnap Tábor-hegy legyen számunkra! Találkozva Jézussal, belesimulva az Atya akaratába, engedjük, hogy a mi életünkön is átragyogjon Isten dicsősége a hétköznapiakban is. Célunk nem ez a ragyogás, nem a külsődleges változások, hanem a szív megtérése: életünk belemerítése Isten akaratába. Gyónásaink nagyban segíthetik az ebben való előrelépést.

A szentgyónásra való felkészülés első lépése a lelkiismeret-vizsgálat: ez az a közvetlen előkészület, amely a mindennapos, esti visszatekintéseinkre épül. Nagy hibának tartom, ha készületlenül, csak „kapva az alkalmon” végezzük el szentgyónásainkat, alapos – akár több napon át tartó – felkészülés nélkül. Életünk áttekintéséhez, az utolsó gyónás óta eltelt időszak rendszerezéséhez időre van szükségünk. A Katolikus Egyház Katekizmusa a megtérés és a bűnbánat szentségének⁶, a bűnbocsánat és a kiengesztelődés szentségének⁷ nevezi a szentgyónást.

A gyónás emberi, lélektani szempontból is szabadító erejű: hiszen bűneink kimondása együtt jár az azokkal való szembenézéssel, s egyúttal a változás szándékával is. Bűneink kimondásával megfogalmazzuk szándékunkat is, amely a bűn elhagyására vonatkozik.

Fontos, hogy lelkiismeret-vizsgálatunkban, gyónásainkban ne csak a „tüneteket” lássuk meg és ismerjük be, de fedezzük fel bűneink gyökereit, kiváltó okait is – hiszen ezek feltárása segíthet leghatékonyabban a szív megtérésére.

Gyóntató atyák gyakran találkoznak „álbűnökkel”, „álgyónásokkal”, amelyeket hallgatva hamar kiderül, hogy a gyónó nem kész szembenézni élete valós állapotával, nem veszi észre bűnei gyökereit, életvitelének félresiklásait. Gyakran nem tudunk szakítani a múlt már megbocsátott bűneivel sem: nem fogadjuk el, hogy Isten már régen kiengesztelődött velünk, és háta mögé veti minden bűnünket (vö. Iz 38,17b) Nekünk azonban életünk jelen pillanatában kell élnünk Isten akaratát, szüntelen újrakezdésben.

A tékozló fiú azért tudott hazatérni az atyai házba, mert megértette, hogy atyja szereti őt. Gyónásainkat építsük tehát e szeretet szempontjából! Ne bűneinket, ne önmagunkat nézzük, hanem Isten végtelenül gyengéd szeretetét, amelyet felkínál nekünk a szentgyónásban!

A pszichológia tanúsága szerint a szentgyónás „nemcsak” kegyelmi szinten áldás: bűneink kimondása emberi szinten is fontos, gyógyító hatású.

A bűnbánat, az erős fogadás és az elégtétel, a jóvátétel elvégzése nélkül gyónásunk nem lehet érvényes. Ahogy azt korábban kifejtettük, önmagában az elégtétel ugyanis nem gyógyítja a bűn ütötte sebet: az elégtétel elvégzéséhez a jóvátételnek és jóra való törekvés elhatározásának is társulnia kell.

Fontos, hogy a gyóntató atyák ne általános elégtételeket adjanak gyónóinknak, hanem olyanokat, amelyek kapcsolódnak a gyónó életéhez, szándékaihoz és az elmondottakhoz. Segítenünk kell gyónóinkat abban, hogy életükben megjelenjen az evangélium fénye az

⁶ KEK, 1423

⁷ KEK, 1424

elégítél által is, hiszen a szentgyónásban tett elhatározás hatással van egész életünkre, életünk minden szintjére és területére.

A bűnbocsánat szentségének gyökereit az evangéliumban találjuk. Jézus feltámadása után így szól apostolaihoz: „*Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, s akinek megtartjátok, az bűnben marad*” (Jn 20,23). Hasonlóképpen szól Máté evangéliumában is: „*Amit megkötök a földön, a mennyben is meg lesz kötve, s amit feloldotok a földön, a mennyben is fel lesz oldva*” (Mt 18,18). A gyóntatószékből kilépve biztosak lehetünk tehát abban, hogy – ha bűnbánatunk őszinte volt – megkaptuk a feloldozást bűneink alól. A feloldozás valósága nem függ sem érzéseinktől, sem tapasztalatainktól: a feloldozás kegyelme önmagától hat.

Gyakori kérdés az elváltak és újrarázasodottak által vehető szentségek kérdése. Véleményem szerint – noha nem gyónhatnak – szívükben éppúgy tarthatnak bűnbánatot, kérhetik Isten irgalmát, mint bárki más. Áldoztatáskor az oltárhoz lépve áldást kérhetnek életükre az áldoztató paptól – bár nem áldozhatnak. Hiszek abban, hogy Isten ugyanazt a kegyelmet adja meg számukra, mintha áldoznának. Arra kell törekednünk, hogy senki ne érezze magát kirekesztettnek házassága megromlása miatt, hiszen Isten mindannyiunkat hazavár.

Néhány évtizeddel korábban sokkal erőteljesebben hangsúlyozták a gyóntató papok mérlegelő, „bírói” szerepét a gyóntatás során. Mára ez a szemlélet elhalványult, és sokkal inkább a gyóntató atya szolgáló szeretete került előtérbe. Amikor a gyóntató tanácsot ad vagy kiszabja az elégítelt, azt *in persona Christi*, Krisztus személyében teszi.

Jelentsen minden gyónás ugródeszkát számunkra a jóra való törekvésben! Kicsit olyan ez, mint amikor korcsolyázni tanulunk. Mikor először lépünk a jégre, már az első lépésnél elvágódunk, s a nehézkes feltápázkodás után – amelyben gyakran mások is segítségünkre sietnek – ismét nekiindulunk a jégnek. A következő lépés talán ismét elesést tartogat, ám idővel egyre jobban megy már a korcsolyázás, talán hamarosan már mi segítünk másoknak. Ha azonban az első elesés után elmenekülünk a jégről, biztosak lehetünk abban, hogy sohasem fogunk megtanulni korcsolyázni. Gyónásaink is éppen ilyenek: az ismételt nekiindulás nem jelent garanciát arra, hogy soha többé nem esünk majd el, ám ha felállunk, és ismét nekifutunk az életnek, soha bele nem fáradva az újrakezdésbe, idővel talán már mi lehetünk mások segítségére. Kérjük az Urat, hogy a vele való minden találkozás lehetőség legyen a felkelésre és az újrakezdésre, amelyben igent mondunk az Atya akaratára, és visszatérünk Istenhez.